

VAUVAN ENSIKIRJA

TUTKIELMA VAUVOJEN REAKTIOISTA TEKEMÄÄNI KUVAKIRJAAN

TUULI HUOVILA
AALTO YLIOPISTO
KANDITUTKIELMA
KUVATAIDEKASVATUKSEN KOULUTUSOHJELMA
KEVÄT 2018
OHJAAJA: MINNA HAVERI
OPPONENTTI: ESSI NIEMINEN

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	1
2.	Tutkimuksen taustoitus	3
	2.1. Kuvakirjan tekoprosessi	3
	2.2. Tutkimusongelma	4
	2.3. Miksi vauvojen kanssa katsellaan ja luetaan?	5
3.	Tutkimusmetodi ja aineistonkeruumenetelmä	7
	3.1. Haastattelulomakkeet	8
4.	Analyysi	11
	4.1. Aineiston läpikäynti	11
	4.2. Mitä nousi esille?	25
5.	Johtopäätökset	27
6.	Pohdinta	28
7.	Lähdeluettelo	30

1. Johdanto

Minua kiinnostaa kirjat ja kuvittaminen. Jo ensimmäisenä opiskeluvuonna ajattelin, että haluan tehdä kandidaatin opinnäytteeni kuvakirjan. Elämäntilanteeni tarjosikin juuri kandidatuonna hyvän alustan projektille – olen tällä hetkellä äitiyslomalla. Oman lapsen myötä kiinnostus nimenomaan vauvojen ensikirjojen kuvittamiseen nosti päätään ja halusin tehdä kirjan omalle vauvalleni. Tein kirjan itse ja tutkin sen käytettävyyttä, mikä siinä on hyvää, mitä pitäisi parantaa.

Kandidaatin opinnäytteeni rajautuu alle yksivuotiaiden vauvojen havainnointiin. Haastattelen neljää äitiä ja pyrin saamaan tietoa siitä, havainnoivatko vauvat kuvakirjan kuvia. Tutkielmani on laadullinen tapaustutkimus ja se pohjaa empiiriseen tutkimukseen. Tutkielman tulosten avulla voin kehittää kuvakirjan käytettävyyttä eli se toimii tuotekehittelynä kirjalleni. Tutkielmani pohjatiетona käytän vauvan kehitykseen liittyvää lähdekirjallisuutta.

Oman ammatillisen kehitykseni kannalta kuvakirjan kehittämisprosessi tuki kiinnostustani vauvoihin ja siihen, kuinka pienenä ihminen kykenee havaitsemaan kuvia. Haluan ymmärtää, mitä vauvat pystyvät näkemään ja mitkä ovat ensimmäisiä muotoja ja värejä, joita vauvat havaitsevat. Onko yhdentekevää, mitä vauvan kanssa luetaan ja onko väreillä, muodoilla tai sanoilla merkitystä alle yksivuotiaan kuvakirjoissa? Ja ennen kaikkea, onko vauvojen havainnointia edes mahdollista tutkia?

Kandityöni lähtökohta oli tuottaa sekä taiteellinen työ että kirjallinen tutkielma. Oman kuvakirjan tekeminen tuntui mielekkäältä ja kuvista saatu palaute analyyseineen antaa hyvän pohjan johon peilata omaa tekemistään. Tuntuu tärkeältä, että voin kehittää omaa kuvittajuuttani ammattimaisempaan suuntaan ja valinnat, joita vauvoille suunnatuissa kuvituksissa teen, ovat perusteltuja ja nojaavat tutkittuun tietoon.

2. Tutkimuksen taustoitus

2.1. Kuvakirjan tekoprosessi

Tein äitiyslomani alkuvaiheessa kuvakirjan vauvalleni kandityötä silmällä pitäen. Kiinnostukseni sekä kuvittamiseen että vauvojen kehitykseen määritteli tutkielmani aiheen. Olen maalannut 7 erilaista eläinnaamaa ja taittanut ne kirjaksi. Maalasin kirjan kuvat guasseilla ja käsittelin tietokoneella. Guasseilla työskentely on minulle tuttua monen vuoden takaa ja se tuntui luonnolliselta valinnalta myös kuvakirjan tekoon. Halusin pitää kiinni omasta kuvitustyylistäni, kuitenkin muokaten sen vauvojen ensikirjaa palvelevaksi. Yksinkertaistin normaalia kuvitustapaani ja keskityin silmiin, muotoihin ja väreihin. Maalasin kuvat vauvani ollessa n. 1–3 kuukautta vanha.

Pieni vauva näkee parhaiten suuret kontrastit ja pystyy erottamaan kasvot (Yle 2015). Ihmiskasvot tuntuvat olevan imeväisikäisille kaikkein kiehtovin katselukohde ja kasvot voittavat eilaiset muodot ja mobilet. (Rödstam 1990). Tekemässäni kuvakirjassa on keskeisenä osana kasvot, erityisesti hymy ja silmät. Värimaailma on kirkas ja värikylläinen. Maalatut eläinhahmot ja niiden taustat on maalattu vastaväreillä. Oletan, että vauvojen on helppo havaita vastavärejä niiden kontrastisuuden vuoksi. Lisäksi olen vauvalleni lukiessani huomannut, että monissa ensikirjoissa käytetään vastavärejä. Perustelen siis värien käytön valinnan omien havaintojeni pohjalta.

Kuvakirjan tekoprosessi alkoi ennen varsinaisen kandityön kirjoitusta. Ajattelen silti kuvakirjan kuuluvan kandiditutkelmaani ja ne kulkevatkin tiiviisti käsi kädessä. Minulle oli tärkeää tehdä sekä taiteellinen että kirjallinen tuotos kandidututkielmaan. Kandityö on hyvä harjoitus tulevalle maisterin opinnäytteelle, jolloin minun on tarkoitus tehdä lastenkirja alusta loppuun itse.

2.2. Tutkimusongelma

Tutkielmassani haluan selvittää, onko kirja onnistunut ja ovatko vauvat siitä kiinnostuneita. Ensikirjat ovat tärkeitä vauvojen kehityksen kannalta ja niiden katseleminen on vauvoille hyödyllistä sekä kuvallisen ymmärryksen että vanhemman kanssa vuorovaikutuksen syntyminen näkökulmasta.

Tutkielmassani pyrin saamaan vastauksiasiihen, havaitsevatko vauvat kuvia ja mikä niissä voisi olla parannettavaa. Vauvojen havainnoimista tutkiessani joudun kuitenkin huomioimaan, että lasten tutkiminen on toiseuden tutkimista ja lapsia tutkiessaan tutkijan on muistettava analysoida aineistoaan harkiten. (Graue & Walsh 1998. 37). Vauvojen reaktioiden analysointi on hienovaraista ja melko hankalaa, ja joudunkin luottamaan vanhempien tulkintaan omasta vauvastaan.

2.3. Miksi vauvojen kanssa katsellaan ja luetaan?

Tässä luvussa kartoitan teoreettista taustaa sille, miksi vauvoille kannattaa lukea ja mitä hyötyä ensikirjoista ja lukemisesta on vauvan kehitykselle. Taustoitan myös, mitä vauvat näkevät ja minkälaiset ovat hyvän ensikirjan ominaisuudet. Tutkin tekemääni vauvoille tarkoitettua kuvakirjaa eli ensikirjaa. Mikä kirjassa on hyvää ja toisaalta mikä siinä kaipaisi parannusta, jotta se palvelisi vauvojen tarpeita mahdollisimman hyvin.

Ensikirja on ensimmäinen vauvoille tarkoitettu kirja. Ensikirjan on hyvä olla vauvojen kestävä eli sen tulisi kestää puremista, repimistä, heittelyä ja kastumista. Usein ensikirjat on kooltaan 15cmx15cm (Suvilehto 2014, 5.) Tekemäni ensikirja on sattumalta 15cmx15cm. Jostain alitajunnasta koko tuli mieleeni, toisaalta olenhan lukenut ensikirjoja omalle lapselleni. Neliön mallinen kirja tuntuu myös minusta itsestäni miellyttävältä.

Koen kirjat tärkeänä vuorovaikutuksen osa-alueena ihan pienen vauvankin kanssa. Vaikka tuntuisi välillä hölmöltä lukea kirjaa alle puolivuotiaalle, uskon sen olevan merkityksellistä. Samaan päätelmään on tullut Kalland, joka kirjoittaa, että läheinen vuorovaikutus, vanhempien tuki, virikkeet ja herkkyyys lapselle rakentavat samalla lapsen minäkuvaa (Kalland 2011, 149-151). Ensikirjan lukeminen vauvan kanssa on oiva tapa pitää yllä vuorovaikutusta ja olla lapselle läsnä ja samalla rakentaa lapsen minäkuvaa.

Toisin kuin ehkä ajattelisi, lukeminen alkaa jo ensikirjoista eikä ole lainkaan yhdentekevää, mitä lapsen ensimmäisissä kirjoissa on.

Ensikirjan kautta lapsi tutustuu kuvallisiin käsitteisiin, äänteisiin ja ennen kaikkea vuorovaikutukseen. Kaikki tämä luo pohjaa fonologisen tietoisuuden heräämiseen ja lukemisen taitoihin. (Suvilehto 2014, 3-4). Ensikirjassani on kuvan lisäksi eläimen nimi, jonka vanhempi lausuu ääneen lukutilanteessa. Näin lapsi oppii kuvan katsomisen lisäksi eläimen nimen ja tutustuu äänteisiin. Ensikirjoissa tyypillistä on selkeä kuvitus: piirros, maalaus tai valokuva. Myös kuva-aukeaman on oltava helposti hahmotettava ja mahdollisen tekstin tulisi olla lyhyt ja sen tulisi sisältää kuvaa määrittävää sanaa tai rakenteeltaan helppoja lauseita (emt. 2014, 5). Tekemässäni ensikirjassa on jokaisella aukeamalla yksi selkeästi maalattu eläinhahmo ja hahmon nimi. Jokaisella aukeamalla maalaus on oikealla sivulla ja nimi vasemmalla sivulla.

Nelikuisena lapsi pystyy varmasti erottamaan värit ja havaitsee yksivärisestä taustasta erottuvat väriläiskät. Puolivuotiaana lapsi erottaa pinnat ja esineiden muodot, kuten ympyrän ja nelikulmion. Lapsi oppii esineet aikaisemmin värin kuin muodon mukaan. (Kowalski 1973, 11). Edelliseen peilaten, tekemässäni kuvakirjassa tuntuisi olevan melko hyvin otettu huomioon muodon ja värin vaikutus vauvaan.

Emilia Heimonen kirjoittaa opinnäytteessään, *Se mikä pistää*, saksalaisen kuvakirjatutkija Jens Thielen ajatuksia, että kuvakirjoilla on aina ääneenlausumattomat kasvatukselliset ja pedagogiset tavoitteet ja ne ovat sekä pedagogisesti että psykologisesti perusteltua käyttötaidetta. Kuvakirjojen kasvatuksellinen tavoitteellisuus vaikuttaa aina kuvakirjojen tekemiseen. Jo käsitykset siitä, mitä lapsi saattaisi voida havainnoida, vaikuttavat siihen, minkälaisia

kirjoja lapsille tehdään. (Heimonen 2011, 8.) Itselläni oli kuvakirjaa tehdessäni oma käsitykseni siitä, mitä vauvat voivat havainnoida. Tämän käsitykseni pohjalta tein kuvakirjan. Tutkielmani edetessä nähtäväksi jää, ovatko omat käsitykseni vauvan havainnoinnista olleet yhtään todenperäisiä.

3. Tutkimusmetodi ja aineistonkeruumenetelmä

Tutkin tekemäni kuvakirjan kuvien vaikutusta 3-12 kuukauden ikäisille vauvoille. Koetan saada selville, kiinnostuvatko vauvat kuvista, ja voisiko kuvia jotenkin parantaa. Tutkimukseni on laadullinen tapaustutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa olosuhteissa ja sitä tarkastellaan kokonaisuutena (Hirsjärvi ym. 1996, 154). Tarkastelen vauvojen äitien kirjoittamia lomakkeita yhtenä kokonaisuutena, jonka pohjalta pyrin saamaan mahdollisimman tarkkaa tietoa siitä, miten vauvat ovat kuvia havainneet.

Teen tutkimuksen puolistrukturoidulla haastattelulla. Käytän vauvojen äitejä välittämässä tietoa ja tulkitsemassa omien vauvojensa reaktioita kuvakirjaan. Haastatteluita tein neljä. Aineiston analyysi on laadullinen analyysi, se nojaa narratiiviseen analyysiin ja on aineistolähtöinen teema-analyysi.

Tutkin siis sitä, miten omatekemä kuvakirjani palvelee vauvoja ja mitä kuvakirjalle voisi tehdä, jotta se olisi vielä parempi. Rajaani haastattelun kysymykset hyvin tarkasti ja pyrin löytämään selkeät

parannusehdotukset. Vauvojen havainnoinnin tulkitseminen on melko hankalaa, ja siksi onkin tärkeää määritellä myös vauvojen viireystila kyselylomakkeissa. Aineistooni kirjatut vauvojen havainnot ovat äitien, joten en voi suoraan sanoa, mitä vauvat ajattelevat, vaan minun on luotettava äitien kykyyn havainnoida omia lapsiaan.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen teoreettinen viitekehys määrittää sen, millainen aineisto kannattaa kerätä ja millaista menetelmää sen analyysissä käyttää. Laadulliselle tutkimukselle luonteenomaista on kerätä aineistoa, joka tekee mahdollisimman monenlaiset tarkastelut mahdolliseksi. (Alasuutari 2011, 83-84.) Tutkin tekemääni kuvakirjaa haastatteluiden avulla.

Analysoin haastattelut teemoittelun avulla. Vauvojen ”mielipiteiden” analysointi on kuitenkin etukäteen hankala määritellä, ja siksi jätän tutkimukselleni mahdollisuuden löytää vastauksia myös aineistolähtöisesti.

3.1. Haastattelulomakkeet

Kerään aineiston puolistrukturoidulla haastattelulla. Puolistrukturoidulle haastattelulle on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. Haastattelussa voi siis vaihtaa kysymysten järjestystä tai sanamuotoa, kunhan runko säilyy samana. (Hirsjärvi, Hurme 2001, 47). Haastattelun neljää äitiä ja haastatteluun on valikoitunut seuraavat kysymykset:

Pohjatiedot:

Kuinka monta kuukautta vauva on vanha?

Osaako vauva tarttua esineisiin?

Minkälaisia kirjoja olette vauvan kanssa lukeneet aikaisemmin?

Seuraavat kysymykset tehdään jokaisen neljän kuvan kanssa.

Millä tavoin vauva ilmaisi kiinnostuksen kuvaan?

Koittiko vauva tavoitella kirjaa kun näytit kuvia? Vaikuttiko vauva innostuneelta?

Liikuta joka kuvan kanssa kirjaa vasemmalta oikealle. Seuraako vauva katseellaan?

Kuvaile, miten vauvasi mielestäsi reagoi kuviin?

Jäikö sinulle olo, että joku kuva olisi kerännyt enemmän huomioita kuin toinen? Mikä/Mitkä? Minkä ajattelet vaikuttavan siihen?

Miten kirjasta saisi sinun mielestäsi paremman?

Mitä muuta vauvan kanssa olisi kannattanut kirjaa lukiessa tehdä, paitsi lukea eläimen nimi? Vai oliko juuri näin hyvä?

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltaville esitetään joko samat tai melkein samat kysymykset samassa järjestyksessä (Hirsjärvi & Hurme 2001. 47). Olin itse mukana tilanteessa kysymässä kysymyksiä ja kirjaamassa niitä ylös. Kysyin jokaiselta haastateltavalta samat kysymykset, mutta keskustelussa oli tilaa pienille lisä- ja jatkokysymyksille tai tarkentaville kysymyksille. Ollessani itse mukana haastattelutilanteessa, minun oli mahdollista ohjeistaa kaikkia äitejä toimimaan samalla tavalla kuvien näyttöhetkellä ja saatoin varmistaa, etteivät äidit juttele vauvalle muuta kuin mitä olin ohjeistanut. Näin sain mahdollisimman samankaltaisen tilanteen luotua kaikille haastateltaville.

Lisäksi ohjeistin äitejä, että lasten tulisi olla kylläisiä ja virkeitä katsoessaan kuvakirjaa. Näin kaikilla vauvoilla on mahdollisimman samat lähtökohdat kuvakirjan katseluun. Vauvat kehittyvät hyvin eritahteisesti ensimmäisen vuoden aikana. Analyysissä on siis huomioitava vauvan kehitysvaihe ja verrattava tuloksia myös niiden perusteella. Jos vauva ei vielä esimerkiksi osaa tarttua, miten hän voisi haluta ottaa kirjan käteensä? Vauvat oppivat seuraamaan katseella esineitä n. kuukauden iässä ja jo ennen tätä he pystyvät havaitsemaan esineen. Tästä syystä rajasin ”haastateltavat” vauvat niin, että ikähaarukka on 3kk–12kk. Tällöin tiedän varmasti, että jokainen vauva kykenee jo havaitsemaan esineet ja mikäli esine on kiinnostava, hänellä on taito seurata sitä katseellaan.

Luotan siihen, että äidit pystyvät tulkitsemaan vauvaansa sen verran, että he pystyvät havainnoimaan, onko vauva vaikuttanut kiinnostuneelta kuvista ja onko joku kuva sellainen, joka ei herätä niin paljon kiinnostusta.

Analyysi perustuu siis äidin tulkintaan vauvoistaan. Mikäli joku kuva ei ole niin kiinnostava, voin vetää johtopäätöksiä kuvan puutteellisuudesta olemassa olevan tietoni valossa. Haastattelussa myös kartoitetaan, onko vauvojen kanssa luettu aikaisemmin. Mikäli vauvojen kanssa on luettu aikaisemmin kirjoja, uskon, että äitien on helpompi tulkita vauvojaan, kun he tietävät jo miten vauvat reagoivat kirjoihin.

Rajasin kyselyn vain neljään kuvakirjan kuvaan. Koko kuvakirjassa on seitsemän kuvaa, mutta niin monen kuvan näyttäminen olisi antanut liian laajan aineiston kandidaatin opinnäytteen laajuuden huomioiden. Valitsin kuvat siten, että ne ovat keskenään mahdollisimman erilaisia (värit, silmät, muoto). Valituiksi kuviksi tuli leijona, kettu, kissa ja pesukarhu. Ulkopuolelle jäivät karhu, apina ja hiiri, mutta värityksiltään karhu vastasi kettua, hiiri pesukarhua ja apina lähes leijonaa, joten näin ollen niiden ulkopuolelle jättäminen on perusteltua.

4. Analyysi

4.1. Aineiston läpikäynti

Keräsin neljältä äidiltä tietoa siitä, miten heidän vauvansa kokivat tekemäni kuvakirjan. Pyrin löytämään erilaisia esille nousseita teemoja ja niiden pohjalta vetämään yhteen johtopäätöksiä ja parannusehdotuksia. Seuraavissa kappaleissa käyn läpi haastattelutilanteet.

Ensimmäisen haastattelun vauva oli seitsemän kuukautta vanha ja osasi jo tarttua esineisiin. Hänelle oli myös luettu aiemmin kirjoja, joissa on ollut yksi selkeä kuva ja kirjat olivat pehmeää materiaalia, jotka saattoi laittaa suuhun. Vauva ilmaisi kiinnostusta kuvakirjan kuviin. Pesukarhu ja kissa aiheutti innostuksen ja naurahduksen, leijonan ja ketun kohdalla vauva oli hieman hämmästyneen ja rauhallisemman oloinen, kuin olisi tutkinut niitä tarkemmin ja keskittyneemmin. Jokaisen kuvan kohdalla vauva koetti ottaa kirjan käteen ja seurasi kuvaa katseellaan. Kissan kohdalla vauva seurasi katseellaan tarkemmin kuin muiden, äiti epäili että silmien takia. Leijonaa hän seurasi katseellaa nauraen.

Äidin mietteitä:

“Kissa ehdottomasti eniten. Leijona ja kettu seuraavaksi. Vähiten pesukarhu. Kissa eniten siksi, että värit ja silmät. Silmät on katseenvangitsija. Pesukarhu värien takia ei innostanut niin paljon, myös pesukarhun silmät ei niin hyvät.”

Äidin mielestä kirjasta saisi paremman, jos se olisi kosketeltavaa materiaalia. Äiti myös laittaisi pesukarhun keltaiselle pohjavärille ja korostaisi pesukarhun silmiä esimerkiksi tekemällä silmänympärykset. Äidin mielestä se, että kirjassa luki eläimen nimi, oli hyvä.

Toinen haastateltava oli viisi kuukautta vanha ja osaa tarttua esineisiin. Vauvan kanssa oli luettu aikaisemmin vauvakirjoja, joissa on värikkäitä eläinten kuvia, ei tekstiä. Vauva ilmaisi kiinnostuksen kuviin seuraavalla tavalla: pesukarhun ja ketun kohdalla alkaa innokas ääntely ja pesukarhua haluaa kosketella. Leijonan ja kissan

kohdalla ei ääntelehti, vaan katselee tarkemmin kuin pesukarhua ja kettua. Vaikutti kiinnostuneemmalta leijonasta ja kissasta. Toisaalta halusi tarttua mieluummin kuviin, joissa pesukarhu ja kettu. Seurasi katseellaan kaikkia kuvia, leijonaa muita keskittyneemmin. Äidin mielestä leijona herätti eniten kiinnostusta, ehkä siksi, että se on kaikista värikkäin. Kirjasta saisi äidin mukaan paremman siten, että se olisi kosketeltavaa materiaalia, ehkä paksua pahvia. Kiitosta sai värit sekä eläimissä että taustoissa. Eläintä kuvaavan sanan lisäksi tekstinä olisi voinut olla pieni ja lyhyt loru.

Kolmas vauva oli iältään 8 kuukautta vanha ja osasi myös tarttua esineisiin. Vauvan kanssa oli luettu pehmeitä kuvakirjoja, joissa on mukana pieni loru. Vauva yritti ottaa kirjan käsiinsä jokaisen kuvan kohdalla. Kissan kohdalla vauvan katse kiinnittyi intensiivisesti kuvaan. Vauva harmistui, kun kuvia näytettiin, eikä niitä saanut ottaa käsiinsä ja laittaa suuhun. Tämän seurauksena vauva ei seurannut katseellaan enää mitään kirjan kuvaa, kun äiti liikutti kuvaa vauva edessä puolelta toiselle. Vauva oli selvästi harmissaan, kun ei saanut itse pidellä kirjaa. Äidin mielestä vauva reagoi voimakkaimmin kissaan. Äiti uskoi tämän johtuvan kissan värien kontrastisuudesta sekä kissan selkeistä silmistä. Äiti toivoi, että kirja olisi sellainen, jonka lapsi voi laittaa suuhun. Äidin mielestä myös joku pieni loru teksisivulla olisi toimiva ja hyvä.

“ Parempi olisi jos voi kunnolla kosketella. Vauva tosi fiiliksissä ja sit ku ei saa koskea ja laittaa suuhun niin tosi turhauttavaa.”

Kolmas haastattelu tehtiin muista haastatteluista poiketen yleisessä ruokalassa, joten on mahdollista, että hälyinen haastattelu-

paikka vaikutti vauvan reagointiin. Kaikki muut haastattelut tehtiin vauvojen omissa kodeissa. Tämä haastattelu jouduttiin pitämään julkisessa tilassa.

Viimeinen haastateltava oli iältään kymmenen kuukautta. Hän osasi tarttua esineisiin ja hänen kanssaan oli luettu paljon jo ihan pienestä pitäen muun muassa pitkiäkin satuja ja kurkistuskirjoja. Vauva oli erittäin kiinnostunut kirjoista lähtökohtaisesti ja osasi osoittaa kirjoista tuttuja hahmoja ja esineitä. Vauva oli kiinnostunut kuvista ja koetti tavoitella jokaista kuvaa, kissan kohdalla yritti raputtaa. Vauva katsoi kaikissa kuvissa ensin kuvan, sitten tekstin, ja palasi taas kuvaan. Seurasi katseellaan kaikkia muita kuvia paitsi leijonaa, minkä äiti arveli johtuvan siitä, että vauva väsähti. Pidimme tässä vaiheessa pienen tauon.

Äidin mielestä eniten kiinnostusta herätti kissa, silmien ja värikyksen ansiosta. Myös pesukarhu oli kiinnostava, mutta äiti epäili sen johtuvan siitä, että pesukarhu näytettiin ensimmäisenä. Toisella kieroksella pesukarhu ei enää saanut niin kiinnostunutta vastaanottoa. Leijona kiinnosti vähiten, mutta äiti arveli sen johtuvan väsähtämisestä. Kirjasta saisi äidin mielestä paremman, jos myös eläimen takapuoli olisi aina sivun toisella puolella. Myös kosketettavuus tai erilainen kosketuspinta toimisi äidin mielestä, kunhan saisi jotenkin kosketella. Pesukarhussa voisi olla jokin pirteä taustaväri. Äidin mielestä oli riittävää, että toisella sivulla luki vain eläimen nimi, ei muuta.

KETTU

KISSA

PESUKARHU

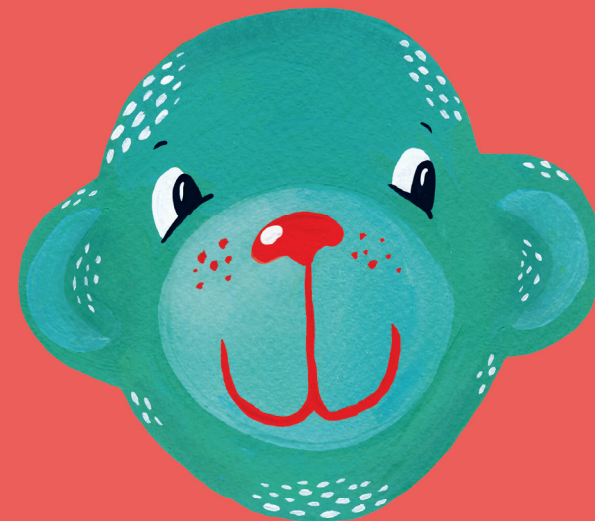
LEIJONA

KARHU

APINA

HIIRI

Kirjan aukeamat, jotka eivät olleet mukana analyysissä.

4.2. Mitä nousi esille?

Analysoin aineistoa teemoittelun avulla. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että analyysivaiheessa tarkastellaan sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka on yhteisiä usealle haastateltavalle. Analyysistä esiin nousevat teemat nojaavat tutkijan tulkintoihin. On epätodennäköistä, että useampi haastateltava sanoisi saman asian täysin samoin sanoin, mutta tutkija teemoittelee ne samaan luokkaan. (Hirsjärvi, Hurme 2001, 173).

Aineistosta nousi esiin muutamia selkeitä teemoja, joiden huomiointi on relevanttia tutkimuskysymyksen kannalta. Seuraavissa kappaleissa erittelen teemoja tarkemmin.

SILMÄT:

Ensimmäinen teema, joka toistui aineistossa oli silmät. Kissa keräsi kiitosta voimakkaiden silmien ansioista ja kissa oli kolmen äidin mukaan kaikkein paras. Myös ketun silmät oli kahden äidin mukaan erittäin hyvät. Sekä kissan, että ketun silmät muistuttavat eniten ihmisen silmiä. Onkin mahdollista, että juuri silmien ihmismäisyys vaikutti siihen, että vauvat tuntuivat pitävän kissasta ja ketusta.

VÄRIT:

Erityisesti kissan väryys nousi aineistossa esille. Kolme neljästä äidistä piti kissaa parhaana sekä silmien että väryksen ansiosta. Myös leijonan värit keräsivät kiitosta. Musta-valkoinen pesukarhu olisi voinut kahden äidin mukaan olla kirkkaalla taustavärillä. Kissa

ja leijona ovat värykseltään kirkkaimmat, joten voisi vastausten perusteella olettaa, että kirkkaat värit toimivat paremmin.

MATERIAALI:

Selkein kehitysehdotus, joka aineistosta esiin nousi, oli kirjan materiaali. Tekemäni kirja oli toki prototyyppi, mutta en ollut ottanut huomioon kirjan materiaalia. Kirjassa sivut olivat hieman paksumpaa paperia, mutta niiden olisi kehitysehdotusten mukaan hyvä olla jotakin sellaista materiaalia, jota vauva voi turvallisesti kosketella ja laittaa suuhunsa. Kuten Suvilehto mainitsee, ensikirjojen olisi hyvä kestää repimistä, heittelyä ja kastumista (Suvilehto, 2014, 5). Tämä nousi erittäin vahvasti esille jokaisen haastateltavan parannusehdotuksissa. Kirjan olisi siis hyvä olla joko paksua pahvia ta kangasta.

YHTEENVETO:

Kissa kiinnitti äitien tulkinnan mukaan eniten vauvojen huomion silmien ja väryksen ansiosta. Toiseksi parhaaksi osoittautui leijona. Sekin väryksen takia. Ketun silmät saivat kiitosta kahdelta äidiltä. Pesukarhu oli tämän tutkimuksen mukaan heikoin. Se olisi kahden äidin mukaan ollut toimivampi, jos sen taustaväri olisi ollut muu kuin valkoinen. Pesukarhu itsessään oli musta-harmaa, joten koko kuva jäi mustavalkoiseksi, silmiä lukuun ottamatta.

Kaksi äitiä oli sitä mieltä, että tekstinä voisi eläimen nimen lisäksi olla joku lyhyt loru, kaksi äitiä toisaaltaan kokivat, että pelkkä nimi oli riittävä.

5. Johtopäätökset

Analyysin perusteella kuvakirja on onnistunut. Vauvat olivat kiinnostuneita kuvakirjan kuvista ja he reagoivat kuviin hyvin. Selkeä muotokieli ja kirkkaat värit vaikuttivat olevan oikea valinta ensikirjan kuvituksiin.

Parannettavaa toki myös löytyi. Kissan selkeät, suuret silmät keräsivät testiryhmässä kiitosta, joten olisi hyvä maalata selkeät suuret silmät kaikille eläimille. Mustavalkoinen värimaailma ei ollut kovin hyvä valinta, ja olisikin hyvä joko maalata mustavalkoset eläimet kirkkain värein tai vaihtoehtoisesti maalata mustavalkoisille kuville kirkkaat taustat.

Kirjan materiaalin tulisi olla jotakin, jonka vauva voi ottaa käteen, kuitenkin kirjaa hajottamatta. Parasta olisi, jos kirja olisi kankainen, jolloin vauva voisi huoletta rutistaa kirjaa ja laittaa sen myös helposti suuhun. Kirjan koko ja muoto oli testiryhmän mukaan hyvät.

Aukeaman toisella sivulla lukee eläimen nimi. Kahden haastateltavan parannusehdotuksena oli, että nimen lisäksi siinä voisi lukea lyhyt loru. On siis mahdollista, että lorun kanssa kirja olisi vielä parempi, mutta tämän tutkielman lopputuloksena päätän, etten kirjoita toiselle sivulle muuta kuin eläimen nimen. Vaatisi laajemman tutkimuksen, jotta saisin luotettavaa tietoa siitä, kumpi olisi parempi, pelkkä nimi vai nimi ja loru.

Kuvista leijona ja kissa oli mieluisimpia väritykseltään, joten voin vetää johtopäätöksen, että kirkkaammat ja värikkäämmät kuvat ovat ainakin tämän tutkielman vauvoille mieluisampia. Tummat sävyt sekä mustavalkoisuus eivät olleet tämän testiryhmän vauvojen mieleen. Tutkielmasta kävi ilmi, että kirjasta tulisi testiryhmän mukaan parempi, jos keskittyisin enemmän kirkkaisiin väreihin, silmiin ja materiaaliin.

6. Pohdinta

Tutkielmani on onnistunut ja sain selkeitä kehitysehdotuksia ensikirjalleni. Tutkielma oli rajattu melko tiiviiksi ja otanta oli pieni. Kandidututkielman laajuuden huomioon ottaen rajaus oli kuitenkin tehty onnistuneesti. Vauvojen havainnoinnin analysointi osoittautui helpommaksi, kuin olin alun perin ajatellut. Kuvakirjan teko sekä sen analysointi toimi yhdessä hyvin. Oli mukavaa tehdä sekä taiteellinen että kirjallinen osuus kandidututkielmaan.

Näin jälkikäteen ajatellen, olisi voinut analysoida enemmän kuin vain neljä kuvaa. Toisaalta, olisko se tuonut tutkielmaan lisäarvoa? Luultavasti ei. Sain tällä tutkimuksella hyviä kehitysehdotuksia ensikirjalleni. Tarkoitukseni on toteuttaa analyysissä nousseet kehitysehdotukset ja todella tehdä parempi versio kirjasta.

Kandidututkielma oli mielenkiintoinen sukellus vauvojen maailmaan. En ollut aiemmin tiennyt vauvojen kehityksestä ja tutkielma avasi ymmärrystäni ja tietämystäni vauvojen kuvallisesta kehityksestä.

Uskon, että tulevana taidekasvattajana on hyödyllistä tietää myös alle yksivuotiaiden lasten maailmasta.

Minut yllätti se, että ensikirjojen lukemisella on todella merkitystä vauvojen kehitystä ajatellen. Aiemmin olin vain ajatellut sen olevan mukavaa ajanvietettä, mutta nyt ymmärrän, että yhdessä lukemisella on merkitystä kiintymyssuhteen vahvistamisesta kognitiivisten taitojen tukemisen kehitykseen. Vauvojen havainnoinnin tutkiminen ei ehkä ole helpoin tutkimuskohde, mutta mielestäni tarvittava. Yllättävän vähän löytyy (varsinkaan suomen kielellä) tutkimuksia, joissa käsitellään alle yksivuotiaiden kokemuksia. Taaperoikäisten lasten tutkimus on huomattavasti pidemmällä. Olen siis hyvin tyytyväinen valintaani tutkia juuri vauvojen käsityksiä ensikirjoista.

Tutkielma prosessina oli mielenkiintoinen ja sopi elämäntilanteeseeni hyvin. Aion ehdottomasti jatkaa eläinnaamojen parissa ja jatkaa oman lapseni kanssa havainnoinnin tutkimista. Kuka tietää, jos vaikka laajennan kuvakirjoista muihinkin tuotteisiin!

7. Lähdeluettelo

Kirjalliset lähteet:

Graue, M. Elisabeth & Walsh, Daniel J. 1998. Studying Children in Context: Theories, Methods, and Ethichs. SAGE Publications. California.

Heimonen, Emilia. 2011. Se, mikä pistää. Pro Gradu. Lapin yliopisto.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2012. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Karisto.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena Tutkimushaastattelu 2001. Yliopistopaino. Helsinki.

Kalland, Mirjam. (2011). Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa J. Sinkkonen & M. Kalland (toim.) Varhaiset tunnesuhteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOY.

Laakso, Marja-Leena. 2003. Esikielellinen vuorovaikutus ja kommunikointi. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) Joko se puhuu? Kielen kehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa (s. 20–47) Jyväskylä: PS-kustannus.

Laakso, Marja-Leena & Lyytinen, Paula & Poikkeus, Anna-Maija. 1996. Varhaiset kirjankatselutilanteet lapsen kielitaidon ja lukutaidon edistäjinä. Teoksessa Lapsi ja tutkimus (toim. Paula Lyytinen ja Heikki Lyytinen) Atena Kustannus Oy. Jyväskylä 1996.

Rödström, Monica, Kapsen kehitys 0-3 vuotta. Otava. 1993. Keuruu.

Kowalski, Klaus. Luova lapsi. Kirjayhtymä. 1973. Helsinki

Digitaaliset lähteet:

Suvilehto, Pirjo. Varhaiskasvatuksen Tiedelehti — JECER 3(2) 2014, 2–26 <http://jecer.org/fi>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/08/24/katso-maailmaa-vastasyntyneen-silmin>